

CIVIL SZERVEZETEK VEZETŐ TISZTSÉGVISELŐINEK FELELŐSSÉGE

A jelen összefoglaló célja, hogy rövid áttekintést adjon a civil szervezetek (különösen egyesületek) vezető tisztségviselőinek a szervezet

- fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzetének bekövetkezését megelőző; és
- fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzetének bekövetkezését követő

időszakra vonatkozó felelősségére irányadó szabályairól, különös tekintettel az e tisztséggel összefüggő kockázatokra.

Fogalom-meghatározás:

„**Civil tv.**”: az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvényt jelenti.

„**Cstv.**”: a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvényt jelenti.

„**Ptk.**”: a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényt jelenti.

SZOLVENS MŰKÖDÉS

1.	<i>A vezető tisztségviselői felelősség zsinórmértéke szolvens működés során</i>	<p>A <u>civil szervezet/egyesület érdeke</u></p> <p>A civil szervezet/egyesület céljának folyamatos megvalósítása és a működőképesség fenntartása, azaz az ügyvezetés számára előírt jogszabályi feladatok ellátása¹.</p>
-----------	--	--

¹ Ptk.

3:63. § [Az egyesület fogalma]

- (1) Az egyesület a tagok közös, tartós, alapszabályban meghatározott céljának folyamatos megvalósítására létesített, nyilvántartott tagsággal rendelkező jogi személy.
 (3) Az egyesület az egyesületi cél megvalósításával közvetlenül összefüggő gazdasági tevékenység végzésére jogosult.
 (4) Az egyesület vagyonát céljának megfelelően használhatja, vagyonát nem oszthatja fel tagjai között, és a tagok részére nyereséget nem juttathat.

3:80. § [Az ügyvezetés feladatai]

Az ügyvezetés feladatkörébe tartozik

- a) az egyesület napi ügyeinek vitele, az ügyvezetés hatáskörébe tartozó ügyekben a döntések meghozatala;
- b) a beszámolók előkészítése és azoknak a közgyűlés elé terjesztése;
- c) az éves költségvetés elkészítése és annak a közgyűlés elé terjesztése;
- d) az egyesületi vagyon kezelése, a vagyon felhasználására és befektetésére vonatkozó, a közgyűlés hatáskörébe nem tartozó döntések meghozatala és végrehajtása;
- e) az egyesület jogszabály és az alapszabály szerinti szervei megalakításának és a tisztségviselők megválasztásának előkészítése;
- f) a közgyűlés összehívása, a tagság és az egyesület szerveinek értesítése;
- g) az ügyvezető szerv által összehívott közgyűlés napirendi pontjainak meghatározása;
- h) részvétel a közgyűlésen és válaszadás az egyesülettel kapcsolatos kérdésekre;
- i) a tagság nyilvántartása;
- j) az egyesület határozatainak, szervezeti okiratainak és egyéb könyveinek vezetése;
- k) az egyesület működésével kapcsolatos iratok megőrzése;
- l) az egyesületet érintő megszűnési ok fennállásának mindenkori vizsgálata és annak bekövetkezte esetén az e törvényben előírt intézkedések megtétele; és
- m) az alapszabály felhatalmazása alapján a tag felvételéről való döntés.

3:81. § [A közgyűlés összehívása]

(1) Az ügyvezető szerv köteles a közgyűlést összehívni a szükséges intézkedések megtétele céljából, ha

- a) az egyesület vagyona az esedékes tartozásokat nem fedezi;
- b) az egyesület előreláthatólag nem lesz képes a tartozásokat esedékességkor teljesíteni; vagy
- c) az egyesület céljainak elérése veszélybe került.

(2) Az (1) bekezdés alapján összehívott közgyűlésen a tagok kötelesek az összehívásra okot adó körülmény megszüntetése érdekében intézkedést tenni vagy az egyesület megszüntetéséről dönteni.

Civil tv. 17. § (5) A civil szervezet ügyvezető szervének feladata a működőképesség fenntartása, [...].

2.	<p>A felelősség megállapításának feltétele:</p>	<p>(A) Ellenérték fejében végezett tevékenység²</p> <p>A vezető tisztségviselő károkozása a civil szervezetnek/egyesületnek (pl. elmulasztott olyan támogatásra pályázni, amely a szervezet következő vagy egyébként hosszú távú költségvetésének tervezésében szerepelt).</p> <p>Ha a vezető tisztségviselő harmadik személynek okoz kárt, akkor a károsulttal szemben a vezető tisztségviselő és a civil szervezet/egyesület egyetemlegesen felel³ (pl. a vezető tisztségviselő titoksértést követ el a támogatást nyújtó intézménnyel szemben a támogatás kérelmezése vagy igénybevétele során).</p> <p>Felelősség alóli mentesülés⁴:</p> <p>Három konjunktív feltétel⁵:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. A vezető tisztségviselő ellenőrzési körén (amit a jogszabály a vezető tisztségviselő feladatkörébe rendel) kívüli körülmény okozza a kárt; 2. Objektíve előre nem látható a kár bekövetkezése (figyelemmel a vezető tisztségviselői feladatok ellátásával szembeni jogszabályi elvárásra); és 3. A vezető tisztségviselőtől (figyelemmel általában és az adott szervezet létesítő okirata szerinti vezető tisztségviselői feladatokra) nem volt elvárható, hogy a kárt okozó körülményt elkerülje vagy a kárt elhárítsa. <p>(B) Ingyenesen vállalt vezető tisztségviselői feladatok ellátása⁶</p> <p>A vezető tisztségviselő károkozása a civil szervezetnek/egyesületnek. Ebben az esetben a károsult civil szervezetnek/egyesületnek kell bizonyítania, hogy a vezető tisztségviselő a kárt szándékosan okozta, vagy elmulasztotta a tájékoztatást tevékenysége olyan lényeges jellemzőjéről, amelyet a károsult nem ismert.</p>
----	--	---

		<p>Ha a vezető tisztségviselő harmadik személynek okoz kárt, akkor a károsulttal szemben a vezető tisztségviselő és a civil szervezet/egyesület egyetemlegesen.</p> <p>Felelősség alóli mentesülés:</p> <p>Ha a vezető tisztségviselő bizonyítja, hogy magatartása nem volt felróható.</p>
3.	Kártérítés mértéke⁷:	<p>Szándékos károkozás – teljes kártérítés</p> <p>Nem szándékos károkozás – csak olyan mértékű kártérítés, amilyen mértékben a kár előrelátható volt (károsult bizonyítási kötelezettsége)</p>
FIZETÉSKÉPTELENSÉGGEL FENYEGETŐ HELYZET		

² Ptk. 3:24. § [A vezető tisztségviselő felelőssége]

A vezető tisztségviselő az ügyvezetési tevékenysége során a jogi személynek okozott károkért a szerződésszegéssel okozott kárért való felelősség szabályai szerint felel a jogi személlyel szemben.

³ Ptk. 6:541. § [Felelősség a vezető tisztségviselő károkozásáért]

Ha a jogi személy vezető tisztségviselője e jogviszonyával összefüggésben harmadik személynek kárt okoz, a károsulttal szemben a vezető tisztségviselő a jogi személlyel egyetemlegesen felel.

4 Eltérően alakulhat a vezető tisztségviselő felelőssége, amennyiben felelősségére a munkajog szabályai irányadóak (a munkaszerződés vonatkozó kikötése esetén).

5 Ptk. 6:142. § [Felelősség szerződésszegéssel okozott károkért]

Aki a szerződés megszegésével a másik félnek kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a szerződésszegést ellenőrzési körén kívül eső, a szerződéskötés időpontjában előre nem látható körülmény okozta, és nem volt elvárható, hogy a körülményt elkerülje vagy a kárt elhárítsa.

⁶ Ptk. 6:147. § [Kártérítési felelősség ingyenes szerződéseknél]

(1) Aki szolgáltatás teljesítését ingyenesen vállalja, a szolgáltatás tárgyában bekövetkezett kárért akkor felel, ha a jogosult bizonyítja, hogy a kötelezett a kárt szándékos szerződésszegéssel okozta, vagy elmulasztotta a tájékoztatást a szolgáltatás olyan lényeges tulajdonságáról, amelyet a jogosult nem ismert.

(2) Aki szolgáltatás teljesítését ingyenesen vállalja, köteles a jogosult vagyonában a szolgáltatással okozott kárt megtéríteni. Mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy magatartása nem volt felróható.

⁷ Ptk. 6:143. § [A kártérítés mértéke]

(1) Kártérítés címén meg kell téríteni a szolgáltatás tárgyában keletkezett kárt.

(2) A szerződésszegés következményeként a jogosult vagyonában keletkezett egyéb károkat és az elmaradt vagyoni előnyt olyan mértékben kell megtéríteni, amilyen mértékben a jogosult bizonyítja, hogy a kár mint a szerződésszegés lehetséges következménye a szerződés megkötésének időpontjában előre látható volt.

(3) Szándékos szerződésszegés esetén a jogosult teljes kárát meg kell téríteni.

4.	<i>A vezető tisztségviselői felelősség zsinórmértéke fizetési képtelenséggel fenyegető helyzetben</i>	<p>A <u>hitelezői érdekek</u></p> <p>A vezető tisztségviselőnek a civil szervezet/egyesület fizetési képtelenségével fenyegető helyzet beállta után a hitelezői érdekeket kell figyelembe vennie⁸</p>
5.	<i>A fizetési képtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezése</i>	<p>Azon időpont, amikortól a vezető tisztségviselők előre látták vagy ésszerűen előre láthatták, hogy a civil szervezet nem lesz képes esedékességkor kielégíteni a vele szemben fennálló követeléseket.⁹</p> <p>Ez a jogszabályban nem egy pontosan meghatározott időpont, hanem az adott eset tényállása alapján állapítható meg.</p> <p>A bírósági gyakorlat alapján:</p> <ul style="list-style-type: none"> • legtöbb esetben igazságügyi számviteli szakértő véleménye alapján állapítják meg; • a bíróság alapvetően azt vizsgálja, hogy az adós a tartozását az esedékességkor <u>képes</u>-e megfizetni és e szervezet ügyvezetése előre látta-e vagy ésszerűen előre láthatta-e a fenyegető fizetési képtelenség bekövetkezését; • a tartozás <u>esedékességkor</u> történő kielégítésének képessége likvid pénzeszközök meglétét feltételezi, vagyis nem elegendő, ha az adós teljes vagyona - készpénzzé konvertálása esetén - egyébként fedezetet nyújtana a tartozás(ok) kielégítésére. A hangsúly e vonatkozásban az esedékességkor történő kielégítésen van: az adós képviselőinek <u>folyamatosan figyelemmel kell követniük az esedékes, lejárt tartozásokat.</u>

⁸ Ptk. 3:86. § [A vezető tisztségviselők felelőssége jogutód nélküli megszűnés esetén]

(2) Ha az egyesület jogutód nélkül megszűnik, a hitelezők kielégítetlen követelésük erejéig kártérítési igényt érvényesíthetnek az egyesület vezető tisztségviselőivel szemben a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályai szerint, ha a vezető tisztségviselő az egyesület fizetési képtelenségével fenyegető helyzet beállta után a hitelezői érdekeket nem vette figyelembe. Ez a rendelkezés végelszámolással történő megszűnés esetén nem alkalmazható.

Civil tv. 17. § (5) [...] a fenyegető fizetési képtelenség esetén a hitelezők érdekeinek szem előtt tartásával a szükséges intézkedések meghozatala, illetve kezdeményezése.

⁹ Cstv. 33/A. § (1) [...] A fizetési képtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezte az az időpont, amelytől kezdve a gazdálkodó szervezet vezetői előre látták vagy ésszerűen előre láthatták, hogy a gazdálkodó szervezet nem lesz képes esedékességkor kielégíteni a vele szemben fennálló követeléseket.

		<p>Döntési szabadságuk kiterjed arra, hogy a lejárt tartozásokat milyen sorrendben elégitik ki, ezt azonban csak addig az időpontig tehetik meg, amíg előre látható, hogy az adós készpénzvagyonra az összes lejárt és lejáró követelésre fedezetet nyújt;</p> <ul style="list-style-type: none">• az előreláthatósággal összefüggésben figyelembe kell venni, hogy az ügyvezetői felelősség a már lejárt vagy később lejáró, de már fennálló követelésekre vonatkozó tartozásokkal összefüggésben állapítható meg arra vonatkozó jogszabályi időbeli korlátozás nélkül, hogy mennyire előre kell látni a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezését. <p>A vezető tisztségviselőket terheli annak bizonyítása, hogy a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően feladataikat a hitelezők érdekeinek figyelembe vételével látták el, azaz a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően az adott helyzetben az ilyen tisztséget betöltő személytől elvárható valamennyi intézkedést megtették. Ezen intézkedések közé sorolható többek között:</p> <ul style="list-style-type: none">• a hitelezői veszteségek elkerülését vagy csökkentését célzó lépések;• a közgyűlés összehívása a szükséges intézkedések megtétele céljából. E közgyűlésen a tagok kötelesek az összehívásra okot adó körülmény megszüntetése érdekében intézkedést tenni vagy az egyesület megszüntetéséről dönteni.¹⁰ Így a vezető tisztségviselő kötelezettségét már azzal teljesíti, hogy a közgyűlést összehívja. A tényleges probléma megoldása a közgyűlés feladata. <p>A fentiekben tehát nem a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezéséért való felelősségről van szó, mert annak kialakulásáért az ügyvezetőnek a szervezet hitelezőivel szemben nincs helytállási kötelezettsége. A jelen kártérítési felelősség megállapítására csak a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezése</p>
--	--	--

¹⁰ Ptk. 3:81. § [A közgyűlés összehívása]

		<p>utáni vagyonszűkülés, és csak az ezt követő időre eső, hitelezői igény kielégítésének megkezdéséhez vezető, vagy vagyonszűkülést okozó ügyvezetői magatartás adhat alapot.</p> <p>A bírósági ítéletek alapján a fenyegető fizetéseképtelenség helyzete a vagyonszűküléshez, a vagyonszűkülés nagyságát meghaladó tartozások mellett ésszerűtlen kockázat vállalással végzett tevékenységhez vagy ésszerűtlen vagyonszűküléshez kapcsolódik.</p>
6.	A felelősség megállapításának feltétele:	Károkozás a hitelezőknek. A vezető tisztségviselő e károkozásáért a civil szervezetnek/egyesületnek nem kell helytállnia.
7.	Felelősség alóli mentesülés:	Ha a vezető tisztségviselő bizonyítja, hogy magatartása nem volt felróható vagy a kárt nem látta előre és nem is kellett előre látnia. ¹¹
8.	Kártérítés mértéke:	<p>Szándékos károkozás – teljes kártérítés, amelybe beletartozik a hitelező vagyonszűkülésében beállott értékszűkülés, elmaradt vagyoni előny és vagyoni hátrányok kiküszöböléséhez szükséges költségek.¹²</p> <p>Nem szándékos – csak olyan mértékű kártérítés, amilyen mértékben a kár előre látható volt (károsult bizonyítási kötelezettsége)</p>

¹¹ Ptk. 6:519. § [A felelősség általános szabálya]

Aki másnak jogellenesen kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Mentessül a felelősség alól a károkozó, ha bizonyítja, hogy magatartása nem volt felróható.

6:521. § [Előreláthatóság]

Nem állapítható meg az okozati összefüggés azzal a kárral kapcsolatban, amelyet a károkozó nem látott előre és nem is kellett előre látnia.

¹² Ptk. 6:522. § [A kártérítési kötelezettség terjedelme]

(1) A károkozó a károsult teljes kárát köteles megtéríteni.

(2) A teljes kártérítés körében a károkozó köteles megtéríteni

a) a károsult vagyonszűkülésében beállott értékszűkülést;

b) az elmaradt vagyoni előnyt; és

c) a károsultat ért vagyoni hátrányok kiküszöböléséhez szükséges költségeket.

(3) A kártérítést csökkenteni kell a károsultnak a károkozásból származó vagyoni előnyével, kivéve, ha ez az eset körülményeire tekintettel nem indokolt.

(4) A bíróság különös méltánylást érdemlő körülmények fennállása esetén a kártérítés mértékét a teljes kárnál alacsonyabb összegben is meghatározhatja.

FELSZÁMOLÁS

Kiút a felszámolás elől

- Meghosszabbítható, de először legfeljebb kilencvennapos fizetési haladék iránti kérelem a bíróságtól és reorganizációs terv készítése¹³ és minden hitelezői tartozás megfizetése;
- Minden hitelezői tartozás megfizetése a fenti fizetési haladék nélkül; vagy
- Felszámolási egyezség kötése a hitelezőkkel.

¹³ Civil tv. 10. § (5) A Cstv. 27. § (2) bekezdés *a)* és *b)* pontja szerinti esetekben a bíróság a civil szervezet kérelmére a Cstv. 26. § (3) bekezdésének alkalmazása helyett legfeljebb kilencvennapos fizetési haladékot adhat és egyben reorganizációs terv készítését rendeli el. A bíróság a fizetésképtelenséget megállapítja, ha a civil szervezet a határidő leteltekor a reorganizációs tervet nem nyújtja be vagy ahhoz nem csatolja a hitelezőkkel kötött megállapodást az adósságok rendezéséről, továbbá a vagyonihiány és forráshiány megszüntetésére a civil szervezet döntéshozó szerve által hozott döntéseket.

(6) A fizetésképtelenség megállapításának az (5) bekezdés szerinti időtartamú halasztására legfeljebb háromévenként, de egy eljárásban egy alkalommal kerülhet sor.